

Türkiye’de İş Sağlığı ve Güvenliğinin Asli Unsurlarından Meslek Hastalığının Akademik İhmali: Bibliyometrik Bir Analiz

Academic Neglect of Occupational Disease, One of the Essential Elements of Occupational Health and Safety in Turkey: A Bibliometric Analysis

Doç. Dr. Mehmet BULUT

Bayburt Üniversitesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Maliye Bölümü

Bayburt University

Faculty of Economics and Administrative Sciences

Department of Finance

mehmetbulut@bayburt.edu.tr

Mayıs 2022, Cilt 1, Özel Sayı, Sayfa: 70-89
May 2022, Volume 1, Special Issue, Page: 70-89

P-ISSN: 2146-0000

E-ISSN: 2146-7854

©2010-2022

www.dergipark.org.tr/cider

İMTİYAZ SAHİBİ / OWNER OF THE JOURNAL

Kenan YAVUZ
(ÇASGEM Adına / On Behalf of the ÇASGEM)

EDİTÖR / EDITOR IN CHIEF

Dr. Elif ÇELİK

EDİTÖR YARDIMCISI/ASSOCIATE EDITOR

Dr. Berna YAZAR ASLAN
Esra TAŞÇI

TARANDIĞIMIZ İNDEKSLER / INDEXES

ECONLI T - USA
CABELL'S DIRECTORIES - USA
ASOS İNDEKS - TR
INDEX COPERNICUS INTERNATIONAL - PL
KWS NET LABOUR JOURNALS INDEX - USA

YAYIN TÜRÜ / TYPE of PUBLICATION

PERIODICAL - ULUSLARARASI SÜRELİ YAYIN
YAYIN ARALIĞI / FREQUENCY of PUBLICATION
6 AYLIK - TWICE A YEAR

DİLİ / LANGUAGE

TÜRKÇE ve İNGİLİZCE - *TURKISH and ENGLISH*

PRINT ISSN

2146 - 0000

E - ISSN

2146 - 7854

YAYIN KURULU / EDITORIAL BOARD

Prof. Dr. Mustafa Necmi İLHAN – Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Özlem ÇAKIR – Dokuz Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Merve ÖZAYDIN- Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Dr. Öğretim Üyesi Nergis DAMA – Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Dr. Elif ÇELİK – ÇASGEM

ULUSLARARASI DANIŞMA KURULU / INTERNATIONAL ADVISORY BOARD

Prof. Dr. Yener ALTUNBAŞ *Bangor University - UK*
Prof. Dr. Mehmet DEMİRBAĞ *University of Sheffield – UK*
Prof. Dr. Shahrokh Waleck DALPOUR *University of Maine – USA*
Prof. Dr. Tayo FASOYIN *Cornell University - USA*
Prof. Dr. Paul Leonard GALLINA *Université Bishop's University – CA*
Prof. Dr. Douglas L. KRUSE *Rutgers, The State University of New Jersey - USA*
Prof. Dr. Özay MEHMET *University of Carleton - CA*
Prof. Dr. Theo NICHOLS *University of Cardiff - UK*
Prof. Dr. Yıldırım YILDIRIM *Syracuse University - USA*
Doç. Dr. Kevin FARNSWORTH *University of Sheffield - UK*
Doç. Dr. Alper KARA *University of Hull - UK*
Dr. Sürhan ÇAM *University of Cardiff - UK*

ULUSAL DANIŞMA KURULU / NATIONAL ADVISORY BOARD

Prof. Dr. Ahmet Cevat ACAR İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
Prof. Dr. Cihangir AKIN Yalova Üniversitesi
Prof. Dr. Yusuf ALPER Uludağ Üniversitesi
Prof. Dr. Onur Ender ASLAN Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
Prof. Dr. İbrahim AYDINLI Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa AYKAÇ Kırklareli Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet BARCA Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi
Prof. Dr. Aydın BAŞBUĞ İstanbul Gelişim Üniversitesi
Prof. Dr. Eyüp BEDİR YÖK
Prof. Dr. Erdal ÇELİK YÖK
Prof. Dr. Toker DERELİ Işık Üniversitesi
Prof. Dr. Gonca BAYRAKTAR DURGUN Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. E. Murat ENGİN Galatasaray Üniversitesi
Prof. Dr. Bülent ERDEM Cumhuriyet Üniversitesi
Prof. Dr. Nihat ERDOĞMUŞ Yıldız Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Halis Yunus ERSÖZ Gençlik ve Spor Bakanlığı
Prof. Dr. Seyfettin GÜRSEL Bahçeşehir Üniversitesi
Prof. Dr. Nükhet HOTAR Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Erdal Tanas KARAGÖL Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. Aşkın KESER Uludağ Üniversitesi
Prof. Dr. Muharrem KILIÇ Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. Tamer KOÇEL İstanbul Kültür Üniversitesi
Prof. Dr. Metin KUTAL Gedik Üniversitesi
Prof. Dr. Adnan MAHİROĞULLARI Cumhuriyet Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet MAKAL Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Hamdi MOLLAMAHMUTOĞLU Çankaya Üniversitesi
Prof. Dr. Sedat MURAT Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Prof. Dr. Süleyman ÖZDEMİR Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet SELAMOĞLU Fenerbahçe Üniversitesi
Prof. Dr. Haluk Hadi SÜMER Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Dilaver TENGİLİMOĞLU Atılım Üniversitesi
Prof. Dr. İnsan TUNALI Boğaziçi Üniversitesi
Prof. Dr. Fatih UŞAN Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof. Dr. Cavide Bedia UYARGİL İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Recep VARÇIN Ankara Üniversitesi

Prof. Dr. Erinç YELDAN İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi
Prof. Dr. Kemalettin AYDIN Sağlık Bilimleri Üniversitesi
Prof. Dr. Yücel UYANIK Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Erdiñç YAZICI Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Prof. Dr. Oğuz KARADENİZ Pamukkale Üniversitesi
Dr. Gökçe OK İçişleri Bakanlığı

**Dergide yayınlanan yazılardaki görüşler ve bu konudaki sorumluluk yazar(lar)ına aittir.
Yayınlanan eserlerde yer alan tüm içerik kaynak gösterilmeden kullanılamaz.**

*All the opinions written in articles are under responsibilities of the authors.
The published contents in the articles cannot be used without being cited.*

Türkiye’de İş Sağlığı ve Güvenliğinin Asli Unsurlarından Meslek Hastalığının Akademik İhmali: Bibliyometrik Bir Analiz

Academic Neglect of Occupational Disease, One of the Essential Elements of Occupational Health and Safety in Turkey: A Bibliometric Analysis

Mehmet Bulut¹

Öz

Meslek hastalığı, iş hayatında sigortalıların sıkça karşılaştıkları, ancak sağladığı haklardan çok az kişinin yararlandığı, önemli bir sosyal sigorta kolu ve iş sağlığı ve güvenliğinin asli bir unsurudur. Türkiye’de meslek hastalığı sigortacılık edimlerinden yararlanma sıklığının düşük seviyede kalmasının birçok nedeni bulunmakla birlikte akademik çalışmaların derecesi ve üniversiteler ile uygulayıcıların işbirlikleri, üzerinde durulması gereken bir husustur. Bu itibarla meslek hastalığı konusunda ortaya konulmuş akademik çalışmaların analizi önem arz etmektedir. Çalışmamızda YÖK Ulusal Tez Merkezi ve Dergipark veri tabanları kullanılarak meslek hastalığı konusunda yayınlanmış 266 tez ve makale bibliyometrik analiz yöntemi ile incelenmiş ve elde edilen bulgular yorumlanmıştır. Analizlerde Türkiye’de meslek hastalığının akademik çalışmalara konu edilme düzeyinin düşük seviyelerde olduğu görülmüş olup bunun sebepleri, sonuçları ve atılabilecek adımlar hususlarında değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Meslek Hastalığı, İş Sağlığı ve Güvenliği, Bibliyometrik Analiz, Sosyal Risk, Sosyal Güvenlik

Abstract

Occupational disease is an important social insurance branch and an essential element of occupational health and safety, which is frequently encountered by the insured in business life, but few people benefit from the rights it provides. Although there are many reasons for the low prevalence of occupational diseases in Turkey, the degree of academic studies and collaborations between universities and practitioners are issues that should be emphasized. In this respect, the analysis of academic studies on occupational disease is important. In our study, 266 theses and articles published on occupational diseases were analyzed using the CHE National Thesis Center and Dergipark databases, and the findings were interpreted. As a result of the analyzes made, it has been seen that the level of occupational disease being the subject of academic studies in Turkey is at low levels. In this direction, evaluations were made on causes, consequences and steps to be taken.

¹ Doç. Dr., Bayburt Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, mehmetbulut@bayburt.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0157-4906

Atıf: Bulut, M. (2022). Türkiye’de İş Sağlığı ve Güvenliğinin Asli Unsurlarından Meslek Hastalığının Akademik İhmali: Bibliyometrik Bir Analiz. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, Cilt 1, Özel Sayı, 70-89.

Başvuru Tarihi: 03.03.2022
Yayına Kabul Tarihi:18.05.2022

Keywords: Occupational Disease, Occupational Health and Safety, Bibliometric Analysis, Social Risk, Social Security

GİRİŞ

İş sağlığı ve güvenliği, temelde çalışanların korunması ihtiyacı sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu noktada en başta beden ve ruh bütünlüğünün korunması ve buna ilişkin yükümlülükler ön planda tutulmaktadır. Hukuk sistemlerinin temelinde yatan, kişinin beden ve ruh bütünlüğü üzerindeki hakkın korunması için zarar vermeme ilkesi, modern çalışma ilişkilerinden doğan riskler karşısında yeterli olmamaktadır. Bu nedenle zaman içerisinde çalışma ilişkilerinde aktif güvenlik ve koruma yükümlülükleri ortaya çıkmıştır ve iş sağlığı ve güvenliğinin temelinde de bu yaklaşım yatmaktadır. İş sağlığı ve güvenliği önlemleri, kişinin temel bir hakkı olarak ele alınmalıdır ve bu doğrultuda çalışanların mesleki risklerden mümkün olduğunca uzak bir ortamda çalışmalarını sağlamak amaç edinilmelidir.

İş sağlığı ve güvenliği riskler bakımında ele alındığında en belirgin unsurların iş kazaları ve meslek hastalıkları olduğunu görmekteyiz. Sosyal devletin, bu mesleki sosyal risklerin meydana gelmesini önlemek amacıyla yükümlülükleri çok çeşitlidir. Bu yükümlülüklerin başında ise mevzuatı yeterli seviyede düzenlemek ve uygulamayı denetlemek gelmektedir. Mesleki sosyal risklerin mümkün olduğunca az ortaya çıkması sadece yeterli mevzuat ve denetim ile de mümkün değildir. Ayrıca, kâğıt üstünde değil gerçek anlamda uygulanan çalışan ve işveren eğitimleri ile ilgilileri bilinçlendirmek ve dinamik bir yapıya sahip olan iş sağlığı ve güvenliğinde yaşanan gelişmeleri sürekli takip ederek gerekli güncellemeleri yapmak büyük önem arz etmektedir. Bu noktada özellikle yapılan akademik çalışmaların niteliği ve çeşitliliği üzerinde de durulması gerekmektedir.

İş sağlığı ve güvenliğinin en önemli unsurlarından olan meslek hastalığı, uygulama ve akademik çalışmalar yönüyle ele alınması ve ayrıntılı olarak analiz edilmesi gereken bir konudur. Nitekim bedensel veya ruhsal bir rahatsızlığın hastalık veya meslek hastalığı olarak nitelendirilmesi, kazanılması muhtemel haklar açısından büyük farklılıklar göstermektedir. Ancak Türkiye’de hastalık ile meslek hastalığı arasındaki ince çizgi çoğu zaman hastalık lehine yönelmektedir. Çalışanların ve işverenlerin bu konudaki bilinç düzeylerinin yanı sıra uygulayıcıların ve kural koyucuların yaklaşımları da burada etkili olmaktadır.

Bir ekonomide herhangi bir alanda ortaya çıkan eksikliklerin giderilmesinde tek çözüm yolu söz konusu alanda üretimin artırılmasıdır. Ancak üretim sadece fabrikalarda, toprakta veya hizmet sunumu şeklinde kamu binalarında yapılan bir faaliyet değildir. Buralarda başarının yakalanabilmesi için bilim üretimi de hayati bir öneme sahiptir ve bilim üretiminin yapıldığı en önemli mecra üniversitelerdir. Dolayısıyla önemli hakları bünyesinde bulunduran meslek hastalığı sigortasından faydalanma imkanını sağlamada üniversitelerin gelişen teknolojilerden faydalanarak katkıda bulunması ve çıktılarının icracı kuruluşlarla paylaşılması çok önemlidir. Nitekim meslek hastalıkları ile ilgili sistemli olarak veri toplanması, analiz edilerek yorumlanması ve ilgili birimlere ulaştırılması politika geliştirilmesi açısından önem arz etmektedir. Bu anlayıştan hareketle, çalışmamızda Türkiye’de meslek hastalığı konusunda yazılmış tezler ve

akademik makaleler bibliyometrik yöntemle analiz edilmiş ve hem literatüre hem de uygulamaya katkıda bulunulması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda öncelikle meslek hastalığı kavramından ve Türkiye’de meslek hastalıklarının hukuksal ve istatistiksel görünümünden bahsedilmiştir. Akabinde bibliyometrik analiz yöntemi açıklanarak bu yöntemin uygulama alanı hakkında bilgi verilmiştir. Son olarak Türkiye’de meslek hastalıklarına ilişkin akademik yaklaşımlar bibliyometrik analiz yöntemi ile incelenmiş ve değerlendirmelerde bulunulmuştur.

1. Meslek Hastalığı Kavramı ve Türkiye’de Meslek Hastalıklarının Görünümü

Bireyler, gerek normal yaşantılarını sürdürürlerken gerekse de bağımlı veya bağımsız olarak mesleklerini ifa ederlerken yaşamlarını, sağlıklarını ve gelirlerini tehlikeye düşürebilecek veya hayat standartlarını olumsuz yönde etkileyebilecek bazı risklerle karşılaşabilmektedirler. Sosyal güvenlik, bu riskler nedeniyle ortaya çıkan zararların ortadan kaldırılmasını amaçlayan bir sosyal politika aracıdır. Sosyal riskler şeklinde adlandırılabilen bu olgular, gelecekte ortaya çıkması muhtemel ancak belirsiz durumları ifade etmektedir.

Sosyal riskler nitelikleri açısından; fizyolojik, ekonomik veya mesleki nitelikte olabilmektedir. Fizyolojik riskler, her bireyin başına gelebilecek nitelikteki hastalık, yaşlılık, malullük, ölüm ve analık gibi durumları ifade ederken, ekonomik risklerden en belirgin olanı ise işsizliktir. Mesleki riskler ise bireyin ifa etmekte olduğu mesleği dolayısıyla karşı karşıya kalması muhtemel riskleri ifade etmektedir ve iş kazaları ile meslek hastalıkları şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Çalışmamızın bu bölümünde bir mesleki sosyal risk olan meslek hastalığı kavramı ve Türkiye’de görünümüne yönelik açıklamalarda bulunacağız.

1.1. Meslek Hastalığı Kavramı

Mesleki bir faaliyetin yürütümü ya da bazı işlerde sürekli olarak çalışma, kişide bu faaliyetlerle doğrudan bağlantılı hastalıklara yol açabilir ve bu durumda ortaya çıkan hastalık sosyal güvenlik sistemlerince, iş kazalarında olduğu gibi, mesleki bir sosyal risk olarak kabul edilebilir (Güzel, Okur ve Caniklioğlu, 2021, s. 436). Meslek hastalığı kavramı, bu yaklaşımın bir ürünü olarak iş kazasına benzer bir şekilde, sanayileşme sonrasında ortaya çıkmıştır. Ancak, kabullenilmesi ve belirlenmesi iş kazası kadar net bir süreç içerisinde gerçekleşmemiştir. Bunun önemli nedenlerinden birisi ise insan vücudunda gözlemlenen bazı belirtiler ve bunların sebeplerinin, fizyolojik bir sosyal risk olan hastalıktan ayırt edilmesinin zorluğudur. Sanayileşme süreci içinde bazı hastalıkların ortaya çıkması ile çalışan işçilerin çalışma ortamı, yaptıkları iş ve bu işte kullanılan bazı maddelerle temas ya da bu maddelere maruziyetin önemli bir rol oynadığı görülmüş, hastalık ile iş ve zarar arasında bir illiyet bağının varlığı tespit edilmiş ve sonuçta bu türlü hastalıklara meslek hastalığı adı verilmiştir (Arıcı, 2015, s. 317).

Meslek hastalığı, gerçekte bir hastalıktır. Bununla birlikte, gerek sebepleri gerekse de sonuçları açısından hastalık ile meslek hastalığının birbirinden ayırt edilmesi önem arz etmektedir. Meslek hastalığı, sigortalının ifa etmekte olduğu işi ve dolayısıyla içinde bulunduğu iş ortamı ve şartları nedeniyle yakalanmış olduğu bir hastalık çeşididir. Bu itibarla bir vakanın meslek hastalığı olarak nitelendirilmesinde en önemli unsur,

yakalanılan hastalık ile yapılan iş ve şartları arasında illiyet bağının kurulmasıdır. Aksi halde söz konusu vakanın meslek hastalığı değil, hastalık olarak nitelendirilmesi gerekmektedir. Ayrıca meslek hastalıkları, işle ilgili hastalıklarla da karıştırılmamalıdır. Nitekim işle ilgili hastalıklar, işçiler kadar toplumda da görülmekte olup yapılan iş ise hastalığın sebeplerinden sadece bir tanesidir (Kocabaş ve ark., 2018, s. 39). Meslek hastalıkları, işçiler için tıbbi masraflar, kazanç kaybı, azalan ömür, fiziksel veya psikolojik sıkıntı, gelecekteki kazanç kaybı ve finansal ve sosyal zorluklar açısından belirgin bir maliyet yükü oluşturmaktadır (Cerev ve Yıldırım, 2018, s. 58).

Meslek hastalığı kavramının daha iyi anlaşılabilmesi için unsurlarının ortaya konulması yerinde olacaktır. Unsurlardan birincisi, sigortalının söz konusu vaka sonrasında bedensel veya ruhsal bir zarara uğramasıdır. Bu zarar geçici olabildiği gibi kalıcı nitelikte de olabilecek, hatta ölümlerle de sonuçlanabilecektir. Bununla birlikte söz konusu zarar, sigortalı çalışırken ortaya çıkabileceği gibi, sigortalının işten ayrılmasından sonra da ortaya çıkabilecektir (Arslan Durmuş, 2020, s. 385). Burada zararın sadece bedensel değil ruhsal nitelikte olabileceğini unutmamak gerekir.

İkinci unsur ise zararın sigortalının çalıştığı veya ifa ettiği işin sonucunda ortaya çıkmasıdır. Bu unsura kısaca illiyet bağı adı da verilebilir. Buna göre, bir hastalığın meslek hastalığı olarak nitelendirilebilmesi için, bu hastalık (engellilik veya ölüm) ile sigortalının yaptığı iş arasında uygun bir illiyet bağının bulunması gereklidir (Güzel, Okur ve Caniklioğlu, 2021, s. 438). Nitekim meydana gelen zarar ile zarara sebep olduğu düşünülen olay arasında bir bağlantı yoksa, sorumluluk söz konusu olmamaktadır (Yener, 2020, s. 542).

Meslek hastalığı sonucu oluşan bedensel zararların tespitinde illiyet bağının kurulması ruhsal zararlara nazaran daha kolaydır. Çünkü hastalık ile çalışma veya ortam arasında nedensellik bağı kurmak ve mesleki kökenli olup olmadığını anlamak, diğer hastalıklara nazaran ruhsal hastalıklarda daha zor bir süreçtir (Akarsu ve ark., 2013, s. 16). Meslek hastalıklarına hangi işlerin yol açabileceği tıbbi verilere dayanılarak önceden belirlenmeli ve sigortalı hastalık doğuran etmene sürekli maruz kalmalıdır (Baycık ve Erdoğan, 2021, s. 349). Sonuç olarak, söz konusu hastalık veya engellilik durumu, sigortalının çalıştığı veya yaptığı işin niteliğinden dolayı tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden ortaya çıkmış olmalıdır.

1.2. Türkiye’de Meslek Hastalıklarının Görünümü

Sosyal güvenlik, kişileri hayatları boyunca maruz kalabilecekleri risklere karşı korumaya ve bu riskler nedeniyle uğranılan zararları ortadan kaldırmaya yönelik düzenlemeleri içeren bir sosyal politika aracıdır. Söz konusu riskler ortaya çıkış nedenleri ve sonuçları açısından birbirlerinden ayrılmaktadır. Nitekim bir sigortalının başına gelen bir olay veya geçirdiği bir rahatsızlık nedeniyle geçici veya sürekli olarak çalışma hayatından uzak kalması durumunda karşılaşılan riskin doğru şekilde nitelendirilmesi hayati bir öneme sahiptir. Örneğin, Türk sosyal güvenlik sisteminde bedenen veya ruhen uğranılan bir rahatsızlık, hastalık sigortası kapsamında değerlendirilirse istirahatli sürenin üçüncü gününden itibaren, belirli süre prim yatırmış olmak şartıyla, geçici iş göremezlik ödeneği ödenmesi söz konusudur. Bu rahatsızlık sonucunda engelli kalma durumu olursa belirli süre prim yatırmış olma şartıyla malullük aylığı alınabilmekte; ölüm halinde ise yine belirli süre prim yatırmış olma şartıyla hak sahiplerine ölüm aylığı bağlanabilmektedir.

Hâlbuki söz konusu rahatsızlık meslek hastalığı kapsamında değerlendirilirse istirahatli sürenin ilk gününden itibaren, belirli süre prim ödeme şartı olmadan, geçici iş göremezlik ödeneği ödenmesi söz konusudur. Ayrıca bu rahatsızlık sonucunda engelli kalma durumu olursa belirli süre prim yatırmış olma şartı olmaksızın sürekli iş göremezlik geliri alınabilmekte; ölüm halinde ise yine belirli süre prim yatırmış olma şartı olmaksızın hak sahiplerine ölüm geliri bağlanabilmektedir. Bununla birlikte meslek hastalığı nedeniyle bağlanan gelir, uzun vadeli sigorta kollarından bağlanan aylıkla birleştiğinde yüksek olanın tamamı ve düşük olanın yarısı alınabilmektedir. Dolayısıyla bir rahatsızlığın hastalık yerine meslek hastalığı olarak nitelendirilmesi sigortalı açısından çok avantajlı sonuçlar ortaya çıkarmakta olup bu sonuçlar sigortalıya sunulmuş lütuflar değil yasal haklardır. Bu nedenle sigortalıların karşı karşıya kalabilecekleri hangi rahatsızlıkların, hangi durumlarda ve sürelerde meslek hastalığı sayılacağına kapsamlı bir mevzuat ile düzenlenmesi gerekmektedir. Ancak bu düzenlemeler tek başına yeterli olmayıp sigortalıların gerekli tespitlerin yapılması noktasında hizmete erişimlerinin kolaylaştırılması, meslek hastalığı tanısı koyabilecek hastane sayılarının artırılması ve idare tarafından denetimlerin ivedilikle ve etkin şekilde sonuçlandırılması gerekmektedir. Nitekim doktor tarafından meslek hastalığı teşhisi konulması neticesinde işsiz kalabileceği ya da tekrar mesleğini icra edemeyeceği şeklinde kaygı taşıyan çalışanlar, bu husustaki tanı sürecinin sürdürülmesine yönelik adımları yok saymakta (Şenol, Barlas ve Özdemir, 2020, s. 67) ve bu durum önemli hak kayıplarına neden olmaktadır.

Türkiye’de meslek hastalığı, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu’nda düzenlenmiştir. Bunlardan 6331 sayılı Kanun’da meslek hastalığı genel bir ifadeyle, mesleki risklere maruziyet sonucu ortaya çıkan hastalık olarak tanımlanmıştır (6331 SK, md.3/1-l). Bunun dışında söz konusu Kanunda; meslek hastalığının kayıt ve bildirim (md. 14), meslek hastalığı sonrası işe dönüşlerde uygulanacak sağlık gözetimi (md. 15) ve verilecek ilave eğitim (md. 17) hususları düzenlenmiştir.

5510 sayılı Kanun’da ise genel itibarıyla meslek hastalığı sigortasına tabi olan sigortalılar (kapsam), meslek hastalığının tanımı, bildirim, soruşturulması, bu kapsamda sigortalıya sağlanan haklar ve sorumluluklar düzenlenmiştir. Bu Kanun ile düzenlenmiş olan meslek hastalığı sigortasında sistem bireylerin karşılaşacağı mesleki risklere karşı sigortalılara veya hak sahiplerine ekonomik ve sosyal bir güvence sağlamayı amaçlamaktadır (Mil ve Güvercin, 2016, s. 87). 5510 sayılı Kanun’un 14. maddesinin birinci fıkrasında meslek hastalığı, “sigortalının çalıştığı veya yaptığı işin niteliğinden dolayı tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, bedensel veya ruhsal engellilik halleri” olarak tanımlanmıştır. Dolayısıyla bir önceki başlıkta belirttiğimiz meslek hastalığı kavramının unsurlarının (sigortalının söz konusu vaka sonrasında bedensel veya ruhsal bir zarara uğraması ve iş ile zarar arasında illiyet bağı bulunması) 5510 sayılı Kanun’da da sayıldığı görülmektedir. Ancak bu unsurlara ek olarak söz konusu maddede ve ikincil mevzuatta başkaca koşullar da öngörülmüştür.

Türkiye’de bir vakanın meslek hastalığı olarak nitelendirilmesi için gerekli unsurlardan birisi, kişinin sigortalı sayılmasını gerektirecek nitelikte bir faaliyette bulunuyor olmasıdır. Bu faaliyet bağımlı veya bağımsız nitelikte olabilecektir. Ancak burada önemli olan nokta, söz konusu faaliyetin yasal olarak meslek hastalığı sigorta kolu kapsamında bulunmasıdır. Dolayısıyla, özellikle bağımlı çalışmalarda, kişinin

kayıtdışı istihdam edilerek sigortalı tescilinin yapılmamış olmasının, vakanın meslek hastalığı sayılması açısından bir önemi bulunmamaktadır ve durumun ilgili makamlarca tespiti halinde meslek hastalığı sayılması ve sigorta kolunun haklarından faydalanılması mümkün olabilecektir.

Yabancı ülke uygulamalarında olduğu gibi Türkiye’de de bir hastalığın meslek hastalığı sayılıp sayılmayacağı, pozitif düzenlemeler doğrultusunda (Çalışma Gücü ve Meslekte Kazanma Gücü Kaybı Oranı Tespit İşlemleri Yönetmeliği ile) belirlenmiştir ve Yönetmelik’te meslek hastalıklarının belirlenme yöntemleri açıklanarak ekinde meslek hastalıklarının listesine yer verilmiştir. Bu listede meslek hastalıkları; kimyasal maddelerle olan meslek hastalıkları, mesleki deri hastalıkları, pnömokonyozlar ve diğer mesleki solunum sistemi hastalıkları, mesleki bulaşıcı hastalıklar ve fiziki etkenlerle olan meslek hastalıkları olmak üzere beş grupta toplanmıştır. Dolayısıyla Türkiye’de bir vakanın meslek hastalığı olarak nitelendirilmesi koşullarından bir tanesi de Yönetmelikte yer alan meslek hastalıkları listesinde yer alması ve bu listede belirtilen sürede ortaya çıkmış olmasıdır. Ancak bu koşul mutlak nitelikte değildir ve bazı istisnaları bulunmaktadır. Nitekim meslek hastalıkları listesinde yer almayan bir hastalığın meslek hastalığı sayılıp sayılmaması noktasında ortaya çıkan uyuşmazlıklar Sosyal Sigorta Yüksek Sağlık Kurulunca karara bağlanmaktadır (5510 SK, md. 14/3). Dolayısıyla meslek hastalıkları listelerinde yer almayan fakat yürütülen iş ve görev icabı ortaya çıktığı kesin olarak tespit edilen diğer enfeksiyon hastalıkları da meslek hastalığı sayılabilmektedir (İlman, 2015, s. 26).

Yukarıda saydığımız unsurlar doğrultusunda meslek hastalığı sigorta kolunun bazı yönleriyle iş kazası sigorta kolundan ayrıştığını görmekteyiz. İş kazası mesleki nitelikte bulunmayan olayları da kapsamına karşılık, meslek hastalığı tamamen yürütülen işle ilgili olayları kapsamaktadır (Yarg. 21. HD., 10.6.1999 T., 3763/4119). Ayrıca iş kazası ani bir hareket sonucu gerçekleşirken, meslek hastalığı zamanla ve tekrarlanan eylemler ile oluşmaktadır (SGK, 2016, s. 7). Bu nedenle, meslek hastalığı, anlık bir hareket veya eylem sonucunda ortaya çıkan rahatsızlık durumunu ifade etmemektedir (Yaman ve Coşkun, 2020, s. 30).

Meslek hastalığının kapsamına ilişkin olarak özellikle belirtilmesi gereken hususlardan birisi de 5510 sayılı Kanun uygulamasından önce meslek hastalığı sigorta kolu sadece SSK kapsamında sigortalı olanlara uygulanmakta iken 5510 sayılı Kanun ile birlikte 01/10/2008 tarihinden itibaren söz konusu sigorta kolu Bağ-Kur sigortalıları yani 4/b kapsamında sigortalı olanlar için de uygulanmaya başlamıştır.

Tablo 1: Türkiye’de Meslek Hastalığına Tutulan Sigortalı Sayısı (2012-2020)

Yıllar	Meslek Hastalığına Tutulan Sigortalı Sayısı
2012	395
2013	351
2014	494
2015	510
2016	597
2017	691
2018	1044
2019	1088
2020	908

Kaynak: 2012 ila 2020 arası SGK istatistik yıllıklarından faydalanılarak yazar tarafından derlenmiştir.

Tablo 1’de görüldüğü üzere 2012 ila 2019 yılları arasında meslek hastalığına tutulan sigortalı sayısı yaklaşık üç kat artış göstermiştir. 2020 yılında ise bir önceki yıla göre 180 kişi azalış göstermiştir. Yıllar itibariyle meydana gelen bu artışın sebebi vakalardaki artıştan öte mevcut vakaların tespit edilmesinde ortaya çıkan artıştır. Söz konusu artışa rağmen Türkiye’de tespit edilen meslek hastalığı vaka sayısının gerçek rakamların çok altında olduğu söylenebilir. Nitekim meslek hastalığı konusunda sigortalı ve işverenlerin yeterli bilgiye sahip olmamaları, meslek hastalığı klinik tanısı koymaya ve bildirim yapmaya yetkili hastane sayısının azlığı, sigortalıların işverenle karşı karşıya gelme noktasındaki çekingenlikleri ve meslek hastalığı konusunda yapılan denetimlerin yetersizliği bu tablonun en önemli sebebidir. Uluslararası karşılaştırmalarda bu durum daha net şekilde anlaşılmaktadır. Örneğin, Türkiye’de 2016 yılında toplam 597 sigortalı çalışana meslek hastalığı tespiti yapılırken Almanya’da 20539 çalışana meslek hastalığı tespiti yapılmış; 2018 yılında Türkiye’de 1044 meslek hastalığı tespiti yapılırken Almanya’da ise 22 bin kişide meslek hastalığı tespiti yapılmıştır (Yaman ve Coşkun, 2020, s. 36).

Türkiye’de 2020 yılında meslek hastalığına tutulan 4/a kapsamındaki toplam sigortalı sayısı 908 olup bunun 724’ü erkek, 184’ü kadın sigortalıdır. 4/b kapsamında sigortalı olanlarda ise meslek hastalığı vaka sayısı birdir. Söz konusu yılda meslek hastalığı sonucu ölen sigortalı sayısı ise 5’tir. Sigortalılığı sona erdikten sonra meslek hastalığı tanısı konan sigortalı sayısı 151’dir. Ayrıca meslek hastalığına tutulan sigortalıların en çok insan sağlığı hizmetleri (119), binalar ile ilgili hizmetler ve çevre düzenlemesi faaliyetleri (66), diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı (60) ve kömür ve linyit çıkartılması (36) işlerinde çalıştıkları görülmektedir. İller bazında bakıldığında İstanbul (256), Kocaeli (92), Bursa (67), İzmir (43) ve Sakarya (36) meslek hastalığı vakalarında ilk beş sırada yer almaktadır. 2020 yılı itibariyle Türkiye genelinde meslek hastalığı nedeniyle sürekli iş göremezlik geliri alanların toplam sayısı ise 4.934’tür. Bunların önemli bir kısmının (1.915 sigortalı) iş göremezlik derecesi ise %10 ila %14 aralığındadır. (SGK, 2020)

2. Bibliyometrik Analiz Yöntemi

Bibliyometrik analiz, akademik çalışmalarda sıklıkla kullanılan ve ele alınan olguların yayınlara ne derecede ve hangi usulle konu edildiğini ortaya koymaya çalışan bir

yöntemdir. ULAKBİM (2022) tarafından bibliyometri; “belirli bir alanda belirli bir dönemde ve belirli bir bölgede kişiler ya da kurumlar tarafından üretilmiş yayınların ve bu yayınlar arasındaki ilişkilerin sayısal olarak analizi” şeklinde tanımlanmıştır. Bibliyometri ilk defa Pritchard tarafından, matematiksel ve istatistiksel yöntemlerin kitaplara ve diğer iletişim araçlarına uygulanması şeklinde tanımlanmıştır (Pritchard, 1969, s. 348). Doküman incelemesi şeklinde yapılan bibliyometrik incelemeler sonucunda herhangi bir alanda yapılan yayınların farklı bir yöntem ile analiz edilip değerlendirilmesine imkan tanınmaktadır (Coşkun, Dündar ve Parlak, 2014, s. 381).

Bibliyometrik çalışmalar ele alınan alandaki çalışmaları atıf, kişi, konu veya ülkelerin dağılımı veya kitap, makale gibi yayın türü dağılımına göre matematiksel veya istatistiksel analiz ederek inceleme imkanı vermekte, ayrıca bir bilim dalına olan ilgiliyi, o bilim dalındaki belli konulara olan eğilimi, bu eğilimlerdeki değişimi, en çok atıf alan alanları, yazarları ve yayınları gözler önüne sermeyi de mümkün kılmaktadır (Zeren ve Kaya, 2020, s. 38). Günümüzde bu yöntem; bilimsel disiplinlerin gelişimini takip etmek, bir olgunun bilimsel çalışmalarda ele alınma sıklığını ortaya koymak, verimliliği ve bilimsel kaliteyi ölçmek amacıyla göstergeler sağlamak amacıyla kullanılmaktadır. Türkiye’de de akademik çalışmalarda bu yönetime duyulan ilgi sürekli artmaktadır. Nitekim TÜBİTAK tarafından geliştirilmiş olan ve açık erişimli akademik dergileri bir araya toplayan Dergipark platformunda başlığında “bibliyometrik analiz” ifadesi kullanılan yayınlanan makale sayısının 396 olduğu görülmüş olup hemen hemen tamamı (386) 2014 ve sonrası yayınlanan çalışmalara aittir. Bu çalışmaların çoğunluğu sosyal bilimler (201) ve tıp alanında (28) yapılmıştır.

Türkiye’de ve Dünyada bibliyometrik analiz yöntemi kullanılarak yapılan çalışmaların sayısı her geçen gün artmaktadır. Bu kapsamda yapılan güncel çalışmaların bazıları aşağıdaki gibidir:

- Beşel (2017), Yüksek Öğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından 2003-2017 döneminde “Maliye”, “Mali Hukuk” ve “Maliye ve Ekonomi” ana bilim dallarında yapılan 1714 lisansüstü tezi bibliyometrik analiz yöntemini kullanarak incelemiştir.
- Kırdar ve Benli (2020), ulusal tez merkezinde 1973 ile 2019 yılları arasında var olan sosyal güvenlik ile ilgili 424 yüksek lisans ve doktora tezinin bibliyometrik analizini gerçekleştirmiştir.
- Akbulut (2020), Türkiye’de Dergipark’ta yer alan 2011-2018 yılları arasında yayınlanmış sağlık sektöründe maliyet alanında yapılan 113 makaleyi bibliyometrik analiz yöntemini kullanarak incelemiştir.
- Forliano ve arkadaşları (2021), girişimci üniversiteleri konu alan yayınların bibliyometrik özelliklerini incelemiş ve bu amaçla Web of Science veri tabanında yer alan 511 çalışmadan yararlanılmıştır.
- Kurum ve Göker (2021), çalışma sermayesi ile firma karlılığı arasındaki ilişkiyi inceleyen, 2010- 2021 yılları arasında literatürde yer alan yayınların bibliyometrik özelliklerini incelemiş ve bu amaçla Web of Science, Ulakbim ve YÖK Tez Merkezi veri tabanlarında yer alan 145 çalışmadan yararlanılmıştır.
- Pandey ve arkadaşları (2021), bibliyometrik analiz yoluyla transfer fiyatlandırması konusunda 1968-2019 tarihleri arasında yazılmış ve Scopus veri tabanında taranmış olan 735 araştırma makalesinin değerlendirmesini yapmışlardır.

- İşseveroğlu (2021), teknoloji tabanlı muhasebenin geleceği boyutunda rehber metodolojiyi takip etmek amacıyla 2000-2020 yılları arasında bibliyometrik analiz yapmış ve Web of Science veri tabanında yapılan araştırmada 34 ülkenin 87 yayınına ulaşılmıştır.
- Koç ve Karabınar (2021), muhasebe eğitimi alanında yapılmış uluslararası bilimsel çalışmaların güncel görünümünü ortaya koymak ve bu çalışmaların içerisinde Türkiye'nin yerini sayısal olarak hesaplamak amacıyla 719 yayını bibliyometrik analiz yöntemini kullanarak incelemiştir.
- Tandon ve arkadaşları (2021), bibliyometrik analiz yoluyla yönetimde blok zinciri uygulamaları konusunda yazılmış ve Scopus veri tabanında taranmış olan 586 araştırma makalesinin değerlendirmesini yapmışlardır.
- Şentürk Ulucak (2021), HistCite ve VOSviewer yazılımlarıyla suç ekonomisi alanında 1980-2021 döneminde Web of Science indeksli kaynaklarda yayımlanmış çalışmaların bibliyometrik analizini gerçekleştirmiştir.
- Yelman (2021), vergi okuryazarlığı üzerine yazılmış 43 tane bilimsel çalışmanın çeşitli açılardan bibliyometrik analizlerini gerçekleştirmiştir.
- Zengin ve Atasoy (2021), Yüksek Öğretim Kurumu Tez Merkezi (YÖKTEZ), veri tabanında yer alan turizm rehberliği ile ilgili konular üzerinde yapılan lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizini gerçekleştirmiştir. Araştırmada tarama modeli esas alınarak 1989-2019 yılları arasında yapılmış 87 lisansüstü teze ulaşılmıştır.
- Manzano ve arkadaşları (2021), bibliyometrik analiz yoluyla akıllı turizm destinasyonları konusunda 2013-2019 yılları arasında yazılmış ve Web of Science veri tabanında taranmış olan 258 araştırmanın kapsamlı incelemesini sunmuştur.

3. Türkiye'de Meslek Hastalıklarına İlişkin Akademik Yaklaşımlar

3.1. Yöntem

Çalışmamızda iş ve sağlığı ve güvenliğinin asli unsurlarından olan meslek hastalığının akademik çalışmalarda konu edinilmesi hususu nitel bir teknik olarak bibliyometrik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Bu bağlamda iki farklı veri tabanı kullanılmıştır. Bunlardan birincisi YÖK Ulusal Tez Merkezi'dir ve <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> internet adresi üzerinden ulaşılan meslek hastalığı ile alakalı yüksek lisans, doktora ve tıpta uzmanlık tezleri analizimizde kullanılmıştır. İkinci veri tabanımız ise TÜBİTAK ULAKBİM çatısı altında, Türkiye'de yayınlanan akademik hakemli dergiler için elektronik ortamda barındırma ve editöryal süreç yönetimi hizmeti sunan Dergipark (<https://dergipark.org.tr>) olup bu veri tabanı üzerinden meslek hastalığı ile alakalı akademik makaleler analiz edilmiştir. 2022 Şubat ayı itibarıyla Dergipark bünyesinde toplam 2.144 dergi bulunmaktadır.

Yapmış olduğumuz taramalara ilişkin kriterlerimiz ve temel sonuçlara Tablo 2'de yer verilmiştir:

Tablo 2: Tarama Kriterleri ve Temel Sonuçlar

Veri Tabanı	YÖK Ulusal Tez Merkezi	Dergipark
Taramada Kullanılan Anahtar Kelimeler	"Meslek Hastalığı", "Meslek	"Meslek Hastalığı",

	Hastalıkları”	“Meslek Hastalıkları”
Tarama Yapılan Kısım	Başlık ve Dizin	Başlık ve Anahtar Kelimeler
Çıkan Sonuç Sayısı	320	102
Detaylı İnceleme Sonucu İncelemeye Dâhil Edilen Eser Sayısı	186	80
Yıl Aralığı	1989-2021	1990-2021

Tablo 2’den de görüleceği üzere, ortaya konulan eserlerde ifadenin kullanılış şekilleri dikkate alınarak, yapılan aramalarda hem “Meslek Hastalığı” hem de “Meslek Hastalıkları” ifadeleri kullanılmıştır. Taramada hem başlık hem de dizin/anahtar kelimeler kullanılmıştır. Çünkü bazı eserler meslek hastalığı konusunda yazılmış olmasına karşın dizin/anahtar kelimeler kısmında bu kavrama yer verilmediği görülmüştür. Bunun sonucunda 1989-2021 yılları arasında yapılan toplam 422 çalışmaya ulaşılmış olup bunların 320’si tez, 102’si makaledir. Ancak tarama sonrasında metinlerin detaylı incelemesi de yapılmış ve meslek hastalığı konusu ile doğrudan veya birinci derece dolaylı bağı tespit edilmeyen tez ve makaleler kapsam dışına çıkarılmıştır. Örneğin; “Sağlık Kurumlarında Risk Değerlendirmesi”, “İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu’nun Uygulanabilirliği ve Güncel Sorunların Analizi”, İş Sağlığı ve Güvenliğinin Ekonomik ve Sosyal Boyutu” gibi genel hususları içeren çalışmaların dizin/anahtar kelimeler kısımlarında “meslek hastalığı” veya “meslek hastalıkları” ifadelerine yer verilmiş olmasına karşın bu konuyla doğrudan veya birince derece dolaylı bağı olmadığı düşüncesiyle bu çalışmalar analize dahil edilmemiştir. Bunun sonucunda analize dahil edilen makale sayısı 80’e, tez sayısı ise 186’ya düşürülmüş ve incelenen toplam eser sayısı 266 olmuştur. Elde edilen veriler neticesinde meslek hastalığı konusunda yazılan tezlerin ve yayımlanan makalelerin çeşitli konularda analizi gerçekleştirilmiş ve elde edilen bulgular yorumlanmıştır. Araştırmamızın en önemli kısıtı, taranan makalelerin Dergipark veri tabanı ile sınırlı tutulmasıdır.

Bu kapsamda çalışmamızda cevap aranan sorular şu şekildedir:

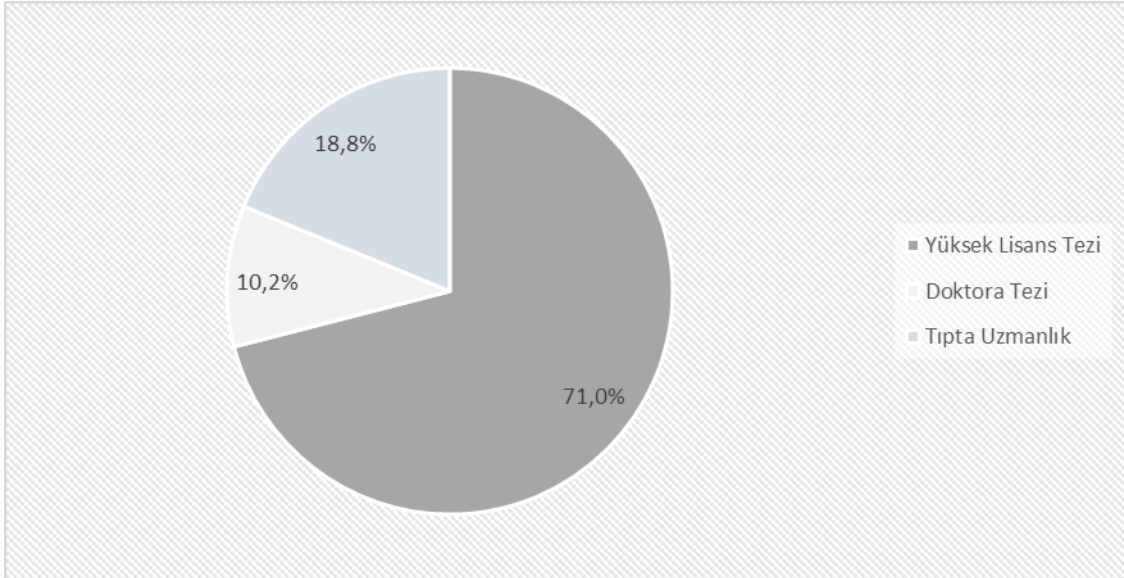
- Meslek hastalığı konusundaki lisansüstü tezlerin ve makalelerin yıllar itibariyle dağılımı nasıldır?
- Meslek hastalığı konusundaki lisansüstü tezlerin ve makalelerin üniversitelere/dergilere göre dağılımı nasıldır?
- Meslek hastalığı konusundaki lisansüstü tezlerin enstitülere göre dağılımı nasıldır?
- Meslek hastalığı konusundaki lisansüstü tezlerin ve makalelerin anabilim dallarına/alanlarına göre dağılımı nasıldır?
- Meslek hastalığı konusundaki lisansüstü tezlerin ve makalelerin konulara göre dağılımı nasıldır?
- Meslek hastalığı konusundaki makalelerin sorumlu yazar unvanlarına göre dağılımı nasıldır?
- Meslek hastalığı konusundaki lisansüstü tezlerin ve makalelerin yayın dili nasıldır?
- Meslek hastalığı konusundaki lisansüstü tezler ve makaleler iş kazası konusuyla birlikte mi yoksa münhasıran mı ele alınmıştır?

- Meslek hastalığı konusundaki makaleler tek yazarla mı yoksa ortak yazar(lar)la mı yayınlanmıştır?

3.2. Bulgular

2022 Şubat ayı itibariyle Ulusal Tez Merkezi'nde başlık ve dizin kısımları esas alınarak "meslek hastalığı" ve "meslek hastalıkları" aramalarıyla analize dahil edilen 186 adet tez bulunmaktadır. Bu tezlerin 132 tanesi yüksek lisans tezi, 19 tanesi doktora tezi ve 35 tanesi tıpta uzmanlık tezidir. Oransal olarak bakıldığında yüzde 71'i yüksek lisans tezi, yüzde 10,2'si doktora tezi ve %18,8'i tıpta uzmanlık tezidir (bkz. Şekil 1).

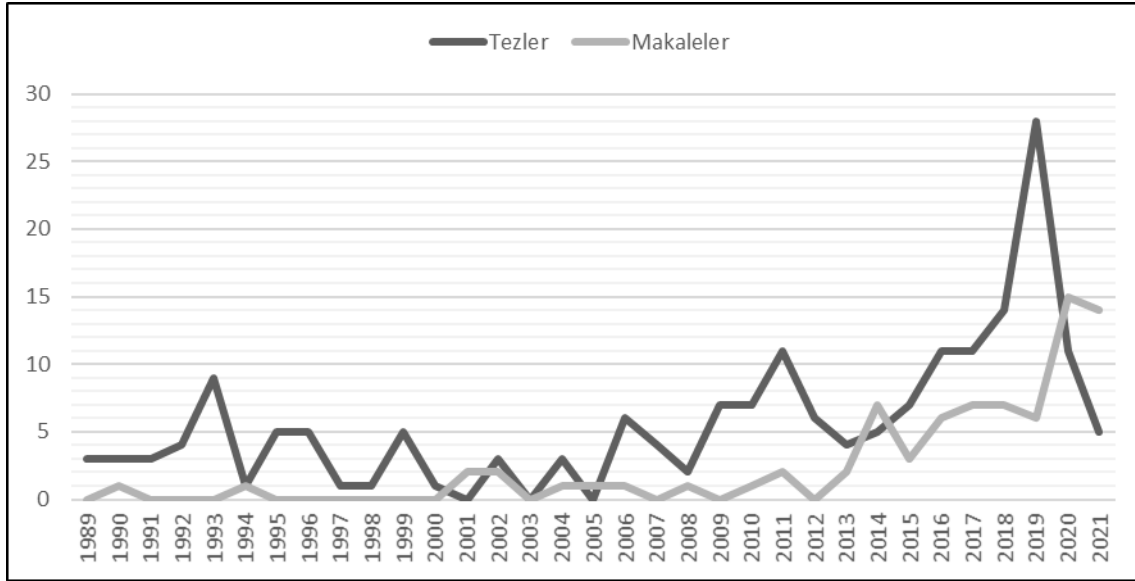
Şekil 1: Meslek Hastalığı Konusunda Hazırlanan Lisansüstü Tezlerin Dağılımı (%)

Çalışmamız kapsamında ele alınan tezlerin yıl aralığı 1989-2021 ve makalelerin yıl aralığı 1990-2021 olup tezlerin yıllarına bakıldığında; 2001, 2003, 2005 yıllarında meslek hastalığı konusunda herhangi bir tez yazılmadığı, diğer yıllarda en fazla tezin 2019 yılında (28 tez) yazıldığı ve bu yılın arkasından 14 teze 2018 ve 11'er teze 2011, 2016, 2017 ve 2020'nin geldiği görülmektedir (bkz. Grafik 1). 2021 yılında ise meslek hastalığı konusunda yazılan tez sayısı 5'te kalmıştır.

1990-2021 yılları arası yayımlanan makale sayılarına bakıldığında; en fazla makalenin 2020 (15 makale), 2021 (14 makale), 2014 (7 makale), 2017 (7 makale), 2018 (7 makale), 2016 (6 makale) ve 2019 (6 makale) yıllarında yayımlandığı görülmektedir (bkz. Grafik 1). Özellikle 2020 ve 2021 yıllarında meslek hastalığı konusunda yayınlanan makale sayısındaki sıçrama dikkat çekicidir. Bunun en önemli sebebinin yaşanan pandemi süreci ve çalışma hayatı üzerindeki etkisi olduğunu söylememiz mümkündür. Nitekim Covid-19'un sağlık çalışanları açısından meslek hastalığı sayılıp sayılmayacağı hususu bu süreçte birçok makalede ele alınmıştır.

Grafik 1: Meslek Hastalığı Konusunda Hazırlanan Lisansüstü Tezlerin ve Makalelerin Yıllara Göre Dağılımı

Meslek hastalığı konusunda yazılan tezlerin dil türü incelendiğinde sadece üç tanesinin İngilizce dilinde (%1,6'sının) yazıldığı, geri kalanların tümünün (183 tez, %98,4) ise Türkçe yazıldığı görülmüştür. Buna benzer durum meslek hastalığı konusunda yazılan makalelerde de söz konusudur. Makalelerden beş tanesi İngilizce dilinde yazılmışken, geri kalanların tümü (75) Türkçe kaleme alınmıştır. Makaleler açısından bu durumun başlıca sebebi Türkçe bir veri tabanı olan Dergipark'ın analizde esas alınmış olmasıdır.

Meslek hastalığı konusunda yazılan makalelerin sorumlu yazar unvanına göre dağılımına bakıldığında; 80 makalenin 14'ü araştırma/öğretim görevlisi, 50'si doktor/doktor öğretim üyesi/yardımcı doçent, 10'u tanesi doçent ve altısı profesör unvanına sahip yazarlarca kaleme alındığı görülmüştür (veriler Tablo 3'te sunulmuştur). Ayrıca makalelerden 29 tanesi tek yazarlı olarak hazırlanmışken 51 tanesi ortak yazarlıdır.

Tablo 3: Meslek Hastalığı Konusunda Yazılan Makalelerin Sorumlu Yazar Unvanına Göre Dağılımı

Makale Sorumlu Yazar Unvanı	Sorumlu Yazar Frekans	Sorumlu Yazar Dağılımı
Profesör	6	7,5
Doçent	10	12,5
Dr./Dr. Öğr.Ü./ Yrd. Doç.	50	62,5
Araştırma/Öğretim Görevlisi	14	17,5

Meslek hastalığı konusunda yazılan tezlerin yazıldığı üniversiteler incelendiğinde, Gazi Üniversitesi 21 tez ile yüzde 11,29 oranıyla ilk sırada yer almaktadır. İstanbul Üniversitesi ise 20 tez ile yüzde 10,75 oranıyla ikinci sıradadır. Ankara Üniversitesi 14 tez ile yüzde 7,53 oranıyla, Hacettepe ve Marmara Üniversiteleri dokuzar tez ile yüzde

4,84 oranıyla, Dokuz Eylül Üniversitesi yedi tez ile yüzde 3,76 oranıyla ve İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, Üsküdar Üniversitesi ile Tarsus Üniversitesi beşer tez ile yüzde 2,69'ar oranla ilk sıralarda yer almaktadırlar. Türkiye’de 1990-2021 yılları arasında 55 üniversitede meslek hastalığı konusunda lisansüstü tez yazıldığı görülürken 2021 yılı itibariyle faal 138 üniversitede bu konuda herhangi bir tez çalışması yapılmamıştır (veriler Tablo 4’te sunulmuştur).

Tablo 4: Meslek Hastalığı Konusunda Yazılan Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite Adı	Frekans	Yüzde	Üniversite Adı	Frekans	Yüzde
Gazi Üniversitesi	21	11,29	İzmir Ekonomi Üni.	2	1,08
İstanbul Üniversitesi	20	10,75	İ. Katip Çelebi Üniversitesi	2	1,08
Ankara Üniversitesi	14	7,53	K. Sütçü İmam Üni.	2	1,08
Hacettepe Üniversitesi	9	4,84	Ondokuz Mayıs Üni.	2	1,08
Marmara Üniversitesi	9	4,84	Sakarya Üniversitesi	2	1,08
Dokuz Eylül Üniversitesi	7	3,76	Acıbadem Üniversitesi	1	0,54
İ. Yeni Yüzyıl Üniversitesi	5	2,69	Adnan Menderes Üni.	1	0,54
Tarsus Üniversitesi	5	2,69	Akdeniz Üniversitesi	1	0,54
Üsküdar Üniversitesi	5	2,69	B. Şeyh Edebali Üni.	1	0,54
Beykent Üniversitesi	4	2,15	Bahçeşehir Üniversitesi	1	0,54
Bursa Uludağ Üniversitesi	4	2,15	Başkent Üniversitesi	1	0,54
Cumhuriyet Üniversitesi	4	2,15	B. Mehmet Akif Ersoy Üni.	1	0,54
Kocaeli Üniversitesi	4	2,15	Bülent Ecevit Üniversitesi	1	0,54
Selçuk Üniversitesi	4	2,15	Erzincan Üniversitesi	1	0,54
S. Demirel Üniversitesi	4	2,15	Fırat Üniversitesi	1	0,54
Atatürk Üniversitesi	3	1,61	Gaziantep Üniversitesi	1	0,54
Ege Üniversitesi	3	1,61	İnönü Üniversitesi	1	0,54
Erciyes Üniversitesi	3	1,61	Karadeniz Teknik Üni.	1	0,54
Galatasaray Üniversitesi	3	1,61	Kırklareli Üniversitesi	1	0,54
Gedik Üniversitesi	3	1,61	Maltepe Üniversitesi	1	0,54
Harran Üniversitesi	3	1,61	M. Sıtkı Koçman Üni.	1	0,54
Pamukkale Üniversitesi	3	1,61	Ordu Üniversitesi	1	0,54
Sağlık Bakanlığı	3	1,61	ODTÜ	1	0,54
Trakya Üniversitesi	3	1,61	Yalova Üniversitesi	1	0,54
Ç. 18 Mart Üniversitesi	2	1,08	Yeditepe Üniversitesi	1	0,54
E. Osmangazi Üniversitesi	2	1,08	Yıldırım Beyazıt Üni.	1	0,54
İ. Medipol Üniversitesi	2	1,08	Z. Karaelmas Üniversitesi	1	0,54
İ. Ticaret Üniversitesi	2	1,08			

Araştırmaya konu olan tezlerin yazıldığı enstitüler incelendiğinde, Sağlık Bilimleri Enstitüleri ve Tıp Fakülteleri 99 tez ile yüzde 53,2 oranıyla ilk sırada yer almaktadır. Sosyal Bilimler Enstitüleri tarafından toplamda 64 tez, Fen Bilimleri Enstitüleri tarafından 14 tez yazılmıştır (veriler Tablo 5’te sunulmuştur).

Tablo 5: Meslek Hastalığı Konusunda Yazılan Tezlerin Enstitülere Göre Dağılımı

Enstitü Adı	Frekans	Yüzde
Sağlık Bilimleri Enstitüsü/Tıp Fakültesi	99	53,2
Sosyal Bilimler Enstitüsü	64	34,4
Fen Bilimleri Enstitüsü	14	7,5
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	6	3,2
Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü	1	0,5
Eğitim Bilimleri Enstitüsü	1	0,5
Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü	1	0,5

Meslek hastalığı konusunda yazılan makalelerin alanlarına göre bir inceleme yapıldığında, tezlerin enstitülere göre dağılımında çıkan sonuca paralel şekilde, sağlık bilimlerinin ağırlıkta olduğu görülmektedir. Nitekim sağlık bilimleri alanında yazılan makalelerin sayılı 36 olup oranı %45'dir. Sağlık bilimlerini 24 makale ile sosyal bilimler, 16 makale ile fen bilimleri izlemektedir (veriler Tablo 6'da sunulmuştur).

Tablo 6: Meslek Hastalığı Konusunda Yazılan Makalelerin Alanlarına Göre Dağılımı

Enstitü Adı	Frekans	Yüzde
Sağlık Bilimleri	36	45
Sosyal Bilimler	24	30
Fen Bilimleri	16	20
Eğitim Bilimleri	4	5

Meslek hastalığı konusunda yazılan tezlerin yazıldığı anabilim dallarının incelenmesi sonucunda en çok tezin 33 tane olmak üzere yüzde 17,74 oranıyla İş Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalı'nda yazılmış olduğu görülmüştür. İkinci sırada ise 25 tez ile yüzde 13,44 oranıyla Çalışma Ekonomisi ve Endüstriyel İlişkiler Anabilim Dalı yer almaktadır. En çok tez yazılan diğer anabilim dalları sırasıyla; 24 tez ile Halk Sağlığı Anabilim Dalı, 21 tez ile Özel Hukuk Anabilim Dalı, 11 tez ile İşletme/İşletme Yönetimi/İnsan Kaynakları Yönetimi/Sağlık Yönetimi Anabilim Dalları ve 10 tez ile Hemşirelik Anabilim Dallarıdır (veriler Tablo 7'de sunulmuştur).

Tablo 7: Meslek Hastalığı Konusunda Yazılan Tezlerin Anabilim Dallarına Göre Dağılımı

Anabilim Dalı Adı	Frekan s	Yüzd e	Anabilim Dalı Adı	Frekan s	Yüzd e
İş Sağlığı ve Güvenliği	33	17,74	Oral Diagnoz ve Radyoloji/Radyodiagnostik	2	1,08
Çalışma Eko. ve Endüstriyel İlişkiler	25	13,44	Giyim End. ve Giyim Sanatları	1	0,54
Halk Sağlığı	24	12,90	Güzel Sanatlar Eğitimi	1	0,54
Özel Hukuk	21	11,29	Uluslararası Ticaret ve Lojistik	1	0,54
İşletme/İnsan Kay./Sağlık Yönetimi	11	5,91	Zooteknik	1	0,54
Hemşirelik	10	5,38	Adli Tıp	1	0,54
Göğüs Hastalıkları	9	4,84	Alerji ve İmmünoloji	1	0,54
Farmasötik Toksikoloji	6	3,23	Bilgi ve Belge Yönetimi	1	0,54
Fizyoterapi ve Rehabilitasyon	5	2,69	Disiplinlerarası	1	0,54
Aile Hekimliği	4	2,15	Endokrinoloji ve Metabolizma Hastalıkları	1	0,54
Muhtelif Mühendislik Anabilim Dalları	4	2,15	Fizyoloji	1	0,54
Sosyal Hizmet	3	1,61	Kulak Burun Boğaz	1	0,54
Enfeksiyon Hastalıkları	3	1,61	Nöroloji	1	0,54
Kazaların Çevresel ve Teknik Araştırması	2	1,08	Preventif Onkoloji	1	0,54
Biyoistatistik	2	1,08	Protetik Diş Tedavisi	1	0,54
Biyoloji	2	1,08	Sağlık ve Biyomedikal Bilimler	1	0,54
Aktüerya Bilimleri/Sigortacılık	2	1,08	Tıbbi Mikrobiyoloji	1	0,54
Dermatoloji	2	1,08			

Tablo 5, 6 ve 7’de meslek hastalığı konusunda yazılmış tezlerin enstitülerine ve anabilim dallarına göre, makalelerin ise alanlarına göre dağılımına yer verilmiştir. Ancak ilgi alanlarının belirlenmesinde eserlerin ilişkili oldukları konularına göre ayrıntılı bir analiz yapmak daha anlamlı sonuçlar verecektir. Bu amaçla yapılan çalışmada aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir (veriler Tablo 8’de sunulmuştur):

Yazılan tez ve makalelerin çoğunluğunda (%22,6 oranında 42 tez ve %18,8 oranında 15 makale olmak üzere %21,4 oranında toplam 57 eser) meslek hastalığı konusu sosyal güvenlik hukuku kapsamında ele alınmış olup, meslek hastalığı sayılma koşulları, meslek hastalığı sonucunda sağlanan haklar, işveren ve üçüncü kişilerin hukuki sorumlulukları, tespit davaları, Yargıtay içtihatları ve uyuşmazlıkların çözümü gibi konular ele alınmıştır.

Yazılan tez ve makalelerin önemli bir kısmı (%20,4 oranında 38 tez ve %18,8 oranında 15 makale olmak üzere %19,9 oranında toplam 53 eser) sektörel analiz içerdiği görülmektedir. Bu bağlamda yapılan çalışmalarda; sağlık hizmetleri, yapı (inşaat) işleri, ulaşım, lojistik, eğitim, otomotiv, elektrik dağıtım, havacılık, tekstil, geri dönüşüm, madencilik, tersane, kimya, su ürünleri, tarım gibi sektörlerde meslek hastalığına yakalanma durumları ve risk faktörleri analiz edilmiştir.

Yazılan tez ve makalelerin 48 tanesinde (%20,4 oranında 38 tez ve %12,5 oranında 10 makale olmak üzere %18,1 oranında) meslek hastalığı konusunun mesleksel analiz açısından ele alındığı görülmüş olup; hemşireler, kot kumlama işçileri, orkestra

sanatçıları, doğumhane görevlileri, dış hekimliği, büro çalışanları gibi birçok meslekte meslek hastalığına yakalanma durumları ve risk faktörleri analiz edilmiştir.

Yazılan tez ve makalelerin 51 tanesinde (%19,9 oranında 37 tez ve %17,5 oranında 14 makale olmak üzere %19,1 oranında) meslek hastalığı konusuna ilişkin vaka analizleri yapılmıştır. Bu kapsamda özellikle tıpta uzmanlık tezlerinde, meslek hastalığı kapsamında değerlendirilebilen farklı hastalık türleri ve vakalar ele alınmış ve analiz edilmiştir.

Yazılan tez ve makalelerin 29 tanesinde (%11,3 oranında 21 tez ve %10 oranında 8 makale olmak üzere %10,9 oranında) meslek hastalığı konusunun bilgi düzeyi/farkındalık açısından ele alındığı görülmüş olup; öğrenciler, iş sağlığı ve güvenliği eğitimi alanlar, veterinerler, aile hekimleri, ortak sağlık güvenlik birimi (OSGB) çalışanları, galvaniz çalışanları, sağlık bakım hizmetleri personeli, temizlik işçileri gibi gruplar incelenmiştir.

Yukarıda sayılanların dışında, yazılan tez ve makalelerin, %9,1'i genel veri analizi ve %1,5'i kurum/sempozyum tanıtımı konularıyla ilişkili oldukları görülmüştür.

Tablo 8: Meslek Hastalığı Konusunda Yazılan Tez ve Makalelerin İlişkili Oldukları Konulara Göre Dağılımı

Konu	Tezler		Makaleler		Toplam	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Sosyal Güvenlik Hukuku	42	22,6	15	18,8	57	21,4
Sektörel Analiz	38	20,4	15	18,8	53	19,9
Mesleksel Analiz	38	20,4	10	12,5	48	18,1
Vaka Analizi	37	19,9	14	17,5	51	19,1
Bilgi Düzeyi/Farkındalık	21	11,3	8	10,0	29	10,9
Genel Veri Analizi	10	5,4	14	17,5	24	9,1
Kurum/Sempozyum Tanıtımı	0	0	4	5,0	4	1,5

Meslek hastalığı konusunda yazılan makalelerin yayımlandıkları dergilere göre bir inceleme yapıldığında, Dergipark veri tabanında taranan 61 farklı dergide meslek hastalığı konusunda makale yayımlandığı belirlenmiştir. Bu dergiler içerisinde TTB Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi'nin 14 makale ile toplam makalelerin %17,5'ini yayınladığı görülmektedir. Bunun dışında Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, Karaelmas İş Sağlığı ve Güvenliği Dergisi, Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Ejovoc ve İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası'nda ikişer makale, diğer dergilerde ise birer makale yayınladığı belirlenmiştir.

Tablo 9: Meslek Hastalığı Konusunda Yazılan Tez ve Makalelerin Ele Alınış Şekli

Ele Alınış Şekli	Tezler		Makaleler		Toplam	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Münhasıran	107	57,5	47	58,8	154	57,9
İş Kazası Konusu İle Birlikte	79	42,5	33	41,2	112	42,1

Son olarak, yazılan tez ve makalelerde meslek hastalığı konusunun münhasıran mı yoksa iş kazası konusu ile birlikte mi ele alındığı hususu analiz edilmiştir. Buna göre,

tezlerin %57,5'i (107 tane) ve makalelerin %58,8'inde (47 tane) meslek hastalığının münhasıran ele alındığı, diğer eserlerin ise iş kazası kavramıyla birlikte incelendiği görülmüştür. Toplamda ise meslek hastalığı konusundaki eserlerin %57,9'unda münhasıran, %42,1'inde ise iş kazası konusu ile birlikte ele alındığı belirlenmiştir (veriler Tablo 9'da sunulmuştur).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Literatürde yer alan bilgiler incelendiğinde ülkelere göre değişmekle birlikte, her yıl bin işçide 4 ile 12 arasında meslek hastalığı olgusu beklenmektedir. Dünyada her yıl 160 milyon çalışanın meslek hastalığına yakalanıyor olduğu gerçeğinden hareketle Türkiye'de bu sayının beklenenden büyük ölçüde az olması çelişki yaratmaktadır (Keçeci, 2019, s. 59). Bu durum yapılan akademik çalışmalarda da kendini göstermektedir. Nitekim yaptığımız çalışmaya göre, yıllar itibariyle meslek hastalığı konusunda yazılan makale sayısının düşük seviyelerde kaldığı, 2020 ve 2021 yıllarında pandeminin etkisiyle makale sayısında artış yaşandığı görülmüştür. Tezlerde ise 2018 ve 2019 yıllarında meslek hastalığı konusuna ilginin arttığı, ancak sonrasında yeniden düşüş yaşandığı görülmektedir. Öyle ki 1989-2021 arası 33 yılda yazılan tezler açısından yıllık ortalama tez sayısı 5,63 seviyesinde; 1990-2021 arası 32 yılda yazılan makaleler açısından yıllık ortalama makale sayısının 2,5 seviyesindedir. Ayrıca yazılan tezlerde doktora tezlerinin çok düşük seviyede olduğu göze çarpmaktadır. Tıp biliminin ayrı bir ana bilim dalı olarak ele alması gereken meslek hastalığının tıpta uzmanlık tezlerine fazla konu edilmemesi de sorunun kaynağını ortaya koyar niteliktedir. Nitekim Türkiye'de çok az üniversitede meslek hastalığı bir anabilim dalı olarak kabul edilmiş olup bu durum akademik çalışma sayılarında kendisini göstermektedir.

Meslek hastalığı, sebep ve sonuçları itibariyle tıp, fen ve sosyal birçok bilim dalını ilgilendiren multidisipliner bir yapıya sahiptir. Yaptığımız analizde bunun yansımaları net bir şekilde görülmüştür. Bu durum da yapılan çalışmaların konu itibariyle çeşitlenmesine ve hatta disiplinler arası ortak çalışmalar yapmaya imkan tanımaktadır. Söz konusu multidisipliner yapısına karşın Türkiye'de meslek hastalığı konusunda yazılmış eserlerin sayısının düşük seviyede olduğu görülmektedir. Ayrıca Türkiye'de faal 138 üniversitede bu konuda herhangi bir tez çalışması yapılmamış olması oldukça düşündürücüdür. Ayrıca meslek hastalığı konusunda yazılan makaleler incelendiğinde; profesör ve doçent unvanlı akademisyenlerin katkılarının çok düşük seviyede kaldığı, çalışmaların akademik yükselme kaygısının daha üst seviyede olabildiği doktor öğretim üyesi unvanında yoğunlaştığı görülmektedir.

İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yapılan bilimsel araştırmalara göre, çalışma ortamında maruz kalınan çeşitli olumsuz etkenler ve bu etkenlere maruziyet sürelerinin birlikte değerlendirilmesi sonucu alınacak önleyici tedbirlerle, sigortalı çalışanların meslek hastalığına yakalanma oranlarını azaltmak ve iyilik hallerinin devamlılığını sağlamak mümkün olmaktadır (Oral ve Bekman, 2021, s. 169). Ayrıca meslek hastalığı kriterlerinde ve uygulamaya yansıtılmasında gelişmiş ülkeleri yakalayabilmek de önem arz etmektedir. Bu doğrultuda meslek hastalığı konusunda yazılan eserlerde vaka analizleri önemli bir yere sahiptir. Ancak ülkemizde vaka analizi içeren tez ve makalelerin sayısal olarak istenilen düzeyde olmadığını söylememiz mümkündür. Bununla birlikte yapılan eserlerde; hukuksal, sektörel ve mesleksel analizler içeren

çalışmalara ağırlık verildiği görülmektedir. Bu noktada özellikle, sektörel ve mesleksel analizlerin vaka analizlerini destekler şekilde meslek hastalıklarının uygulama alanının genişletilmesinde olumlu etkisinin olduğunu belirtmemiz yerinde olacaktır.

Türkiye’de meslek hastalığı konusunda yazılan tezlerin sayısal durumu ile ilgili daha anlamlı bir sonuca ulaşabilmek adına diğer bir kısa vadeli sigorta kolu olan iş kazaları ile karşılaştırma yapmak yerinde olacaktır. YÖK tez merkezi ve Dergipark veri tabanlarında aynı kriterlerle yaptığımız taramalarda iş kazası konusunda detaylı incelemesi yapılmamış 554 tez ve 287 makaleye ulaşılmıştır. Bu sayıların meslek hastalığı konusundaki eserlerin çok üzerinde olduğu görülmektedir. Ayrıca yaptığımız analizde meslek hastalığı konusunda yazılan tez ve makalelerin %42,1’inin iş kazası konusu ile birlikte ele alındığı görülmüş olup bu oranın çok yüksek olduğu düşünülmektedir.

Türkiye’de sigortalılar, yakalandıkları rahatsızlıkların meslek hastalığı olarak tespit edilmesi ve az sayıdaki meslek hastalığı hastanesine ulaşmak için oldukça zorlanmaktadır. Hatta meslek hastalığı sigorta kolundan elde etmeleri gereken haklardan faydalanmak için çoğu zaman hukuksal mücadele vermektedirler. Dünya verileriyle kıyaslandığında yıllık 10 binlerce meslek hastalığı tanısı konulması gerekirken sayının 500 ila 1000 arasında kalması bu durumun bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu itibarla daha fazla meslek hastalığı tanısı koymanın bir zafiyet değil hak teslimi olduğu düşüncesiyle hareket edilmesi ve özellikle üniversite hastanelerinin meslek hastalığı tanısı koyma noktasında yetkilendirilerek akademi ile SGK işbirliğinin kuvvetlendirilmesi yerinde olacaktır. Böylece hem üniversitelerin meslek hastalığı noktasında akademik yayın yapma imkanları genişleyecek, hem meslek hastalığı konusuna olan akademik ilgi artırılabilir hem de bürokratik engeller azaltılabilecektir. Bunun için üniversitelerde meslek hastalığı ile ilgili anabilim dallarının açılması ve meslek hastalığı ana temalı akademik dergilerin yayın hayatına kazandırılması önemli katkılar sağlayacaktır.

Kaynakça

- Akarsu, H., Ayan, B., Çakmak, E., Doğan, B., Boz Eravcı, D., Karaman, E. ve Koçak, D. (2013). *Meslek Hastalıkları-ÇASGEM*. Ankara: Özyurt Matbaacılık.
- Akbulut, F. (2020). “Türkiye’de Sağlık Alanında Maliyet Üzerine Yapılan Araştırmaların Bibliyometrik Analizi”. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 11(28), 815-828 .
- Arıcı, K. (2015). *Türk Sosyal Güvenlik Hukuku*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Arslan Durmuş, S. (2020). “COVID-19’un İş Kazası ve Meslek Hastalığı Bakımından Değerlendirilmesi”. *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 78(2), 363-393.
- Baycık, G. ve Erdoğan, Ç. (2021). “Covid-19 Hastalığının Sosyal Sigortalar Hukuku ve Bireysel İş Hukuku Açısından İş Kazası ve/veya Meslek Hastalığı Niteliği”. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12(1), 346-362.
- Cerev, G. ve Yıldırım, S. (2018). “Çalışanların Kişisel Özelliklerinin İş Kazası ve Meslek Hastalıklarına Etkisi Üzerine Bir İnceleme”. *Fırat Üniversitesi Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2(1), 53-72.

- Coşkun, İ., DüNDAR, Ş. ve Parlak, C. (2014). "Türkiye’de Özel Eğitim Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (2008-2013)". *Ege Eğitim Dergisi*, 15(2), 375-396.
- Forliano, C., Bernardi, P. Ve Yahiaoui, D. (2021). "Entrepreneurial Universities: A Bibliometric Analysis Within The Business And Management Domains". *Technological Forecasting and Social Change*, 165, 1-16.
- Güzel, A., Okur, A. R. ve Caniklioğlu, N. (2021). *Sosyal Güvenlik Hukuku*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Ilıman, E. Z. (2015). "Türkiye’de Meslek Hastalıkları". *Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi*, 1(1), 21-36.
- İşseveroğlu, G. (2021). "Muhasebe Mesleğinin Geleceği Boyutunda Akademik Yayınların Bibliyometrik Analizi". *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 13(25), 562-579.
- Keçeci, Ş. (2020). "2010 - 2016 Yılları Arasında Türkiye’de Beklenen ve Tespit Edilen Meslek Hastalıkları Sayılarının Karşılaştırılması". *Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 18 (2), 52-60.
- Kırdar, E. ve Benli, A. (2020). "Ulusal Tez Merkezi’nde Bulunan Sosyal Güvenlik Alanında Yazılmış Tezlerin Bibliyometrik Analizi". *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(1), 95-109.
- Kocabaş, F. , Aydın, U. , Canbey Özgüler, V. , İlhan, M. N. , Demirkaya, S. , Ak, N. ve Özbaş, C. (2018). "Çalışma Ortamında Psikososyal Risk Etmenlerinin İş Kazası, Meslek Hastalıkları ve İşle İlgili Hastalıklarla İlişkisi". *Sosyal Güvençe*, 0(14) , 28-62.
- Koç, A. ve Karabınar, S. (2021). "Muhasebe Eğitimi Alanındaki Uluslararası Bilimsel Çalışmaların Bibliyometrik Analizi ve Türkiye’nin Konumu". *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 13(24), 181-195.
- Kurum, M. F. ve Kandil Göker, İ. E. (2021). "Çalışma Sermayesi ile Firma Karlılığı Arasındaki İlişkinin Bibliyometrik Analizi". *Malatya Turgut Özal Üniversitesi İşletme ve Yönetimi Bilimleri Dergisi*, 2(2), 248-264.
- Manzano, A., Fernandez, J. ve Aranda, L. (2021). "The Past, Present, and Future of Smart Tourism Destinations: A Bibliometric Analysis". *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 45(3), 529-552.
- Mil, H. İ. ve Güvercin, A. (2016). "İş Kazası ve Meslek Hastalığı Sigortasının Meslek Hastalığı Boyutunun Analizi". *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(27/3), 82-100.
- Oral, T. ve Bekman, F.B. (2021). "İnsan Sağlığı Hizmetleri Çalışanlarının Maruz Kaldığı Meslek Hastalığı Etkenlerinin İş Sağlığı ve Güvenliği Kapsamında İncelenmesi". *Genel Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(2), 160-178.
- Pandey, N., Kumar, S., Lim, W.M, Chatterjee, A.N. ve Pandey, N. (2021). "What Do We Know About Transfer Pricing? Insights From Bibliometric Analysis". *Journal of Business Research*, 134, 275-287.

- Pritchard, A. (1969). "Statistical Bibliography or Bibliometrics", *Journal of Documentation*, 2(4), 348-349.
- SGK (Sosyal Güvenlik Kurumu) (2016). *2016/21 Sayılı Genelge*, Ankara.
- SGK (Sosyal Güvenlik Kurumu) (2020). *SGK 2020 İstatistik Yıllığı*, Ankara.
- Şenol, S., Barlas, B. ve Özdemir, Y. H. (2020). "Türkiye'de Meslek Hastalıkları ve Tersaneler". *Journal of Humanities and Tourism Research*, 10(1), 55-68.
- Şentürk Ulucak, Z. (2021). "Suç Ekonomisinin Genel Çerçevesi ve Bibliyometrik Literatür Analizi". *Journal of Emerging Economies and Policy*, 6(2), 287-298.
- Tandon, A., Kaur, P., Mantymaki, M. ve Dhir, A. (2021). "Blockchain Applications İn Management: A Bibliometric Analysis And Literature Review". *Technological Forecasting and Social Change*, 166, 1-19.
- ULAKBİM (2022). Bibliyometrik Analiz Sıkça Sorulan Sorular. Web: <https://cabim.ulakbim.gov.tr/bibliyometrik-analiz/bibliyometrik-analiz-sikca-sorulan-sorular/> (Erişim: 20 Şubat 2022)
- Yaman, Y. ve Coşkun, A. (2020). "Sosyal Güvenlik Bağlamında Türkiye ve Almanya'da Meslek Hastalığı". *Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 6(3), 27-38.
- Yelman, E. (2021). "Vergi Okuryazarlığı Üzerine Yazılan Bilimsel Çalışmaların Bibliyometrik Analizi". *Uluslararası Batı Karadeniz Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi*, 5(2), 289-310.
- Yener, M. Z. (2020). "İş Kazası ve Meslek Hastalıklarının Sulh Sözleşmesi ve İbra Sözleşmesi ile Çözülmesi". *Adalet Dergisi*, (64), 531-564.
- Zengin, B. ve Atasoy, B. (2021). "Turizm Rehberliği Alanındaki Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Çerçevesi". *Alanya Akademik Bakış*, 5(1), 143-160.
- Zeren, D. ve Kaya, N. (2020). "Dijital Pazarlama: Ulusal Yazının Bibliyometrik Analizi". *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 35-52.